
SYNTHESE

Onzekere tijden en een ongunstige budgettaire uitgangspositie

Iets meer dan een jaar geleden brak de COVID-19-pandemie in volle kracht uit. Onder impuls van de Europese Centrale Bank en de Europese Unie werd een accommoderend monetair beleid en een ondersteunend budgettair beleid gevoerd in alle Lidstaten van de Unie teneinde de gezondheids crisis te bedwingen, de inkomens van gezinnen en bedrijven te ondersteunen en een aantasting van het economisch weefsel te voorkomen.

Ons land werd zwaar getroffen. Naast de nefaste impact op menselijk en maatschappelijk vlak, geven ook de economische indicatoren aan dat ons land in 2020 door **de diepste recessie ging sinds de Tweede Wereldoorlog**. En hoewel de gegevens voor 2020 nog voorlopige ramingen zijn, laten zij weinig twijfel bestaan over de diepgaande impact van de crisis:

- de economie kromp in 2020 met 6,2% terwijl de reële economische groei in 2019 nog 1,7% bedroeg;
- het nominaal vorderingstekort van de Gezamenlijke Overheid liep op tot 9,7% bbp tegenover 1,9% bbp in het voorgaande jaar;
- de schuldgraad nam toe van 98,1% bbp eind 2019 tot 114,8% bbp eind 2020;
- in structurele termen, dus zonder rekening te houden met de cyclische impact en de éénmalige factoren op het begrotingssaldo, verslechterde het saldo met 3,2 procentpunt bbp tot een structureel tekort van 6,2% bbp.

Bovendien was **de uitgangspositie van België** voor de aanvang van de gezondheids crisis **verre van goed**. Daar in het verleden al te vaak een kortetermijnvisie werd aangehouden en te weinig een acyclisch begrotingsbeleid werd gevoerd, werden in goede tijden geen buffers opgebouwd om minder gunstige tijden of onverwachte interne of externe schokken, zoals de huidige pandemie, op te vangen zonder de overheidsfinanciën zwaar te impacteren en de reeds hoge schuldgraad tot ongekende hoogtes te stuwten.

De voorlopige Economische Vooruitzichten die het Federaal Planbureau eind februari 2021 publiceerde in het kader van de voorbereiding van het Stabiliteitsprogramma 2021-2024 en waarop onderhavig advies is gebaseerd, stellen een economische heropleving in het vooruitzicht in 2021-2022 en wat later een terugkeer van de economische groei naar zijn potentieel, maar het economisch herstel is broos en onzeker. Zoals het Planbureau aangeeft, zijn deze prognoses immers omgeven met **veel onzekerheid**: “Het economisch herstel is op korte termijn afhankelijk van de snelheid waarmee de pandemie onder controle kan worden gebracht, en bijgevolg van het vaccinatietempo.” Ook de doeltreffendheid van het antwoord op de problematiek van de vaccinresistente mutaties zal een rol spelen. Verwacht wordt dat de onzekerheid dus nog enige tijd zal aanhouden en dat de eindfase van de pandemie nog sterk kan variëren. Ook is onduidelijk hoe groot de structurele economische impact van de pandemie zal zijn op middellange termijn.

Al die factoren wegen uiteraard zeer sterk op de economische groei op korte en middellange termijn. **Prognoses zullen bijgevolg regelmatig dienen bijgesteld te worden en het beleid zal zich constant dienen aan te passen aan de wijzigende omstandigheden.**

Een **andere belangrijke onzekerheidsfactor is het rentepeil**, zeker in de Belgische context van een torenhoge schuldgraad. Het zou zeer onvoorzichtig zijn om de huidige financieringsvoorwaarden en de uiterst gunstige rente-groeidynamiek als verworven te beschouwen. De omstandigheden op de internationale financiële markt kunnen snel wijzigen en lage rentetarieven bieden geen bescherming tegen schuldencrisissen. De solvabiliteit of het vermogen om te allen tijde de schuldenlast te kunnen blijven dragen is van primordiaal belang. Daarom is de Afdeling van oordeel dat in een eerste fase **de overheidsschuldgraad dient gestabiliseerd en vervolgens aanhoudend afgebouwd te worden. Enkel onder die voorwaarden kan de houdbaarheid van de overheidsfinanciën veiliggesteld worden.**

In het rapport dat de Europese Commissie jaarlijks opmaakt over de risico's omtrent die houdbaarheidsvoorwaarde, staan in de publicatie van februari 2021 (Debt Sustainability Monitor 2020) alle knipperlichten op rood voor België: zowel wat het risico op budgettaire spanningen op korte termijn betreft als wat de risico's op middellange en lange termijn betreft.

Budgettaire flexibiliteit om de gezondheids- en economische crisis in te dijken en normatief begrotingskader

Redenen genoeg dus voor de Afdeling om, na het atypische advies van april 2020 dat helemaal was afgestemd op de specifieke Europese richtsnoeren tot vereenvoudiging van de Stabiliteits- en Convergenceprogramma's van dat jaar, **opnieuw over te gaan tot de formulering van normatieve trajecten voor de Gezamenlijke Overheid en de verschillende overheidsgeledingen, zoals dat voorzien is in het Samenwerkingsakkoord dat tussen de verschillende overheden op 13 december 2013 werd afgesloten.**

Bovendien wenst de Afdeling te benadrukken dat de activering van de algemene ontsnappingsclausule, de zogenaamde General Escape Clause, in 2020-2021 en misschien ook nog later, de procedures en de budgettaire regelgeving van het Stabiliteits- en Groeipact niet heeft geschorst. De activering van die flexibiliteitsclausule heeft dus niet tot gevolg dat wordt afgezien van de vereiste budgettaire consolidatie. Deze wordt hoogstens tijdelijk *“on hold”* gezet op voorwaarde dat de houdbaarheid van de overheidsfinanciën op middellange termijn niet in gevaar wordt gebracht. Die voorwaarde (*“mindfull to the preservation of fiscal sustainability”*) en de vereiste dat de toegestane afwijkingen van tijdelijke aard dienen te zijn en een structurele ontsporing te allen tijde moet vermeden worden, zijn inherent aan de algemene ontsnappingsclausule.

Nieuwe Europese richtsnoeren voor de opstelling van het Stabiliteitsprogramma en het Plan voor Herstel en Veerkracht

In dit advies wordt ook aandacht besteed aan de nieuwe Europese richtsnoeren voor het opstellen van de Stabiliteits- en Convergenceprogramma's (SCP's) die de Europese Commissie op 3 maart 2021 heeft gepubliceerd. In die mededeling beveelt de Commissie de Lidstaten aan om **optimaal gebruik te maken van de unieke kans die de in februari 2021 in werking getreden Faciliteit voor Herstel en Veerkracht of Recovery and Resilience Facility (RRF) biedt.** De Faciliteit voor Herstel en Veerkracht is het sleutelinstrument dat centraal staat in NextGenerationEU, het plan van de Europese Unie om sterker uit de COVID-19-crisis te komen. Het biedt de mogelijkheden **om het economische herstel te ondersteunen, de potentiële groei te stimuleren en de onderliggende begrotingsposities op de middellange termijn te verbeteren.** Deze kans is in het bijzonder belangrijk voor een land als België met minder budgettaire ruimte of met hoge overheidsschulden, dat een prudent begrotingsbeleid moet aanhouden.

De SCP's en de nationale plannen voor Herstel en Veerkracht (*Recovery and Resilience plans* of RRP's) van de Lidstaten zijn nauw verbonden. De samenhang tussen het begrotingsbeleid van de Lidstaten op middellange termijn (opgenomen in de SCP's) en hun investeringen en hervormingen in het kader van de Faciliteit voor Herstel en Veerkracht (opgenomen in de RRP's) is een belangrijke voorwaarde voor een succesvol gebruik van EU-steun in het kader van NextGenerationEU.

De **impact van de uitrol van de RRF op het begrotingsbeleid van de Lidstaten** is als volgt:

- een stevige begrotingsimpuls geboden door de uitgaven die met niet-terugbetaalbare RRF steun worden gefinancierd,
- de wisselwerking met nationaal gefinancierde uitgaven is nodig,
- een groeivriendelijker begrotingsbeleid: de overheidsinvesteringen die door de RRF worden gefinancierd met niet-terugbetaalbare steun dienen bovenop de bestaande investeringsniveaus te komen,
- de structurele hervormingen dienen in lijn te liggen met de landspecifieke aanbevelingen, met inbegrip van die welke bijdragen tot houdbare overheidsfinanciën op middellange termijn.

Kwalitatieve aanbevelingen van de Afdeling

De Afdeling wil **naast een normatief begrotingstraject ook een aantal aanbevelingen formuleren voor een groeibevorderend beleid**. De Afdeling is van oordeel dat het uitgavenbeleid sterker dient gericht te zijn op zogenaamde "*growth enhancing expenditure*" of groeibevorderende uitgaven, zoals kwalitatief hoogstaande investeringen die de netto activapositie van de overheden versterken.

Als het beleid groeibevorderend wil zijn, zal ook moeten ingezet worden op een verhoging van de tewerkstellingsgraad en de armoedebestrijding en zal een heroriëntering van de uitgaven nodig zijn om de sociale cohesie te verbeteren.

Algemeen gesteld dient de kwaliteit van de overheidsfinanciën te verbeteren en hiervoor zal een grondige "*expenditure shift*" of heroriëntering van de uitgaven noodzakelijk zijn. *Spending reviews* of een doorlichting van de uitgaven kunnen hiertoe de aanzet geven.

De Afdeling vindt het tevens belangrijk dat er voldoende transparantie geboden wordt over de uitgaven die aan de COVID-19-pandemie en het relanceplan gerelateerd zijn zodat duidelijk wordt welke uitgaven (en/of minder-ontvangsten) als uitgaven gerelateerd aan de crisis al dan niet van blijvende aard zijn.

Kwantitatieve aanbevelingen van de Afdeling

Naar aanleiding van het ontwerp van meerjarige normatieve trajecten acht de Afdeling het belangrijk om te herinneren aan het feit dat het **bestaande Europees begrotingskader**, zoals toegelicht in hoofdstuk 2 van dit advies, **nog steeds de leidraad is voor de uittekening van de normatieve trajecten. België blijft dus onderworpen aan het preventieve luik van het Stabiliteits- en Groeipact en aan de naleving van het correctieve luik.**

Dat betekent dat voor een Lidstaat die de middellange termijn doelstelling (MTO) nog niet heeft bereikt – zoals België – de vereiste jaarlijkse structurele verbetering in “normal times” en gegeven de hoge schuldgraad – die de limietwaarde van 60% van het bbp ruimschoots overschrijdt – minimaal 0,5 procentpunt bbp bedraagt. De Europese Commissie heeft voor België de vereiste minimale jaarlijkse verbetering van het structureel saldo vastgelegd op 0,6 procentpunt bbp. De Commissie verstaat onder “normal times” een periode waarin de output gap (OG) (uitgedrukt in % bbp) zich tussen de volgende waarden bevindt: $-1,5 \leq \text{output gap} < +1,5$.

Op basis van de prognoses van het FPB van februari 2021 zou aan die voorwaarde voldaan zijn vanaf 2022. De output gap wordt voor 2022 geraamd op -0,6% bbp, voor 2023 op -0,2% bbp en voor 2024 op +0,1% bbp, terwijl die voor 2021 nog -2,9% bbp zou bedragen en voor 2020 geraamd werd op -5,9% bbp.

Conform het preventieve luik van het Stabiliteits- en Groeipact is bijgevolg een minimale jaarlijkse structurele verbetering van 0,6 procentpunt bbp op het niveau van de Gezamenlijke Overheid noodzakelijk tot wanneer de middellange termijn doelstelling van structureel evenwicht wordt bereikt. Eens die doelstelling bereikt, dient deze verder aangehouden te worden.

De Afdeling schuift twee normatieve trajecten naar voren. Er werd over geen van beide trajecten een consensus bereikt maar het eerstvolgende traject, met een gecumuleerde structurele verbetering 1,3 procentpunt bbp in 2022-2023, heeft wel de goedkeuring bekomen van een meerderheid van de Leden van de Afdeling.

Het alternatieve scenario is stringenter en trekt die gecumuleerde verbetering op tot 1,6 procentpunt bbp.

In beide trajecten bedraagt de vereiste verbetering van het structureel saldo met ingang van 2024 jaarlijks 0,6 procentpunt bbp.

Normatief traject met een gecumuleerde structurele verbetering van 1,3 procentpunt bbp in 2022-2023

De Afdeling adviseert om de vereiste structurele inspanningen niet langer uit te stellen en deze reeds in 2022 aan te vangen teneinde de geloofwaardigheid van het begrotingsbeleid niet verder te ondermijnen. Het structureel tekort zou aldus in 2022 moeten verminderen met 1,0 procentpunt bbp, waarvan 0,7 procentpunt bbp zich reeds bij ongewijzigd beleid zou voltrekken ingevolge de verwachte stopzetting van de COVID-19-maatregelen.

Het economisch herstel is echter heel broos en onzeker. **Teneinde de verwachte economische heropleving niet in de kiem te smoren** en het nog moeilijke jaar 2022 te overbruggen, **wordt de mogelijkheid voorzien om ten belope van 0,3 procentpunt bbp tijdelijke en gerichte stimuli** te nemen ter ondersteuning van het economisch herstel, zoals bijvoorbeeld de specifieke en in de tijd beperkte ondersteuning van bepaalde economische sectoren of kwaliteitsvolle investeringsprojecten die de overheidsfinanciën op termijn niet verder bezwaren.

Op die manier worden de effectieve structurele inspanningen reeds met ingang van 2022 aangevangen met behoud, vanuit macro-economisch standpunt, van een neutraal begrotingsbeleid in 2022, dat een consolidatie van de economische heropleving toelaat.

Tabel 1
Normatief traject zoals goedgekeurd door de meerderheid van de Leden
van de Afdeling: ΔSB 2022-2023 van 1,3 procentpunt bbp (in % bbp) (b)

Normatief traject goedgekeurd door de meerderheid van de Leden: gecumuleerde ΔSB 2022-2023 van 1,3 procentpunt bbp en ΔSB 2024 van 0,6 procentpunt bbp Gezamenlijke Overheid									
In % bbp		2020	2021	Horizon Stabiliteitsprogramma 4/2021			2025	2026	Δ resp. Σ
				2022	2023	2024			22-24
Ongewijzigd beleid (02/2021 FPB)									
Vorderingensaldo	(1)	-9,7%	-7,0%	-5,0%	-5,0%	-5,1%	-5,0%	-5,2%	-0,1%
Rentelasten	(2)	2,0%	1,7%	1,4%	1,2%	1,2%	1,2%	1,3%	-0,2%
Primair saldo	(3)	-7,8%	-5,4%	-3,6%	-3,8%	-3,9%	-3,8%	-3,9%	-0,3%
Structureel saldo (SB)	(4)	-6,2%	-5,3%	-4,7%	-4,9%	-5,2%	-5,1%	-5,1%	-0,5%
	<i>Δ structureel saldo</i>		0,8%	0,7%	-0,2%	-0,3%	0,1%	-0,1%	0,2%
Schuldratio	(5)	114,8%	115,9%	115,7%	117,1%	118,8%	120,6%	122,6%	3,1%
(impliciete rentevoet - nominale bbp-groei)	(6)	7,5%	-3,6%	-3,9%	-2,3%	-2,1%	-1,9%	-1,7%	
Genormeerd scenario:									
STRUCTURELE VERBETERING									
zonder bijkomende tijdelijke en gerichte stimuli	$(\Delta 7) = (\Delta 7.a) + (\Delta 7.b)$		0,8%	0,7%	0,6%	0,6%	0,6%	0,6%	1,9%
bij ongewijzigd beleid (a)	$(\Delta 7.a) = (\Delta 7.a1) + (\Delta 7.a2)$		0,8%	1,0%	0,3%	0,6%	0,6%	0,6%	1,9%
bijkomende structurele inspanning	$(\Delta 7.a1)$		0,8%	0,7%	-0,2%	-0,3%	0,1%	-0,1%	0,2%
tijdelijke en gerichte stimuli	$(\Delta 7.a2)$			0,3%	0,5%	0,9%	0,5%	0,7%	1,7%
	$(\Delta 7.b)$			-0,3%	0,3%				0,0%
Genormeerd structureel saldo (SB)	(7)	-6,2%	-5,3%	-4,7%	-4,1%	-3,5%	-2,9%	-2,3%	1,2%
Cyclische weerslag	(8)	-3,6%	-1,8%	-0,4%	-0,1%	0,0%	0,1%	0,0%	0,4%
Eénmalige verrichtingen (one-shots)	(9)	0,1%	0,1%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
Genormeerd vorderingensaldo	(10) = (7) + (8) + (9)	-9,7%	-7,0%	-5,0%	-4,2%	-3,4%	-2,8%	-2,3%	1,6%
Genormeerde rentelasten	(11)	2,0%	1,7%	1,4%	1,2%	1,2%	1,2%	1,2%	-0,2%
Evolutie rentelasten	(Δ11)		-0,3%	-0,3%	-0,1%	0,0%	0,0%	0,0%	-0,5%
Genormeerd structureel primair saldo	(12) = (7) + (11)	-4,2%	-3,7%	-3,3%	-2,8%	-2,3%	-1,7%	-1,1%	1,0%
Structurele primaire verbetering	(Δ12)		0,6%	0,4%	0,5%	0,6%	0,6%	0,6%	1,4%
Genormeerd primair saldo	(13) = (10) + (11)	-7,8%	-5,4%	-3,6%	-2,9%	-2,2%	-1,6%	-1,1%	1,4%
Gecumuleerde primaire inspanning	(14) = (13) - (3)	0,0%	0,0%	0,0%	0,8%	1,7%	2,2%	2,8%	1,7%
Bijkomende primaire inspanning	(Δ14)		0,0%	0,0%	0,8%	0,9%	0,5%	0,7%	1,7%
Genormeerde schuldgraad	(15)	114,8%	115,9%	115,7%	116,3%	116,3%	115,9%	115,3%	0,5%
Jaarlijks verschil, waarvan:	(16) = (Δ15)	16,8%	1,1%	-0,2%	0,5%	0,0%	-0,3%	-0,7%	0,3%
Endogene evolutie	(15.a)	15,5%	1,4%	-0,6%	0,3%	-0,2%	-0,5%	-0,9%	-0,5%
Primair saldo	(15.a1)	7,8%	5,4%	3,6%	2,9%	2,2%	1,6%	1,1%	8,8%
Impact (impliciete rente - groei)	(15.a2)	7,7%	-4,0%	-4,3%	-2,6%	-2,4%	-2,1%	-2,0%	-9,3%
Exogene evolutie	(15.b)	1,2%	-0,3%	0,4%	0,2%	0,2%	0,2%	0,2%	0,8%

(a) 2021-2026: met inbegrip van de vaste jaarlijkse budgettaire inspanning van 0,2% bbp voorzien in het federaal regeerakkoord.

(b) SB: Structural Balance of structureel saldo.

Bron: Berekeningen HRF op basis van het FPB (februari 2021): Economische Vooruitzichten 2021-2026.

In dit traject zou het structureel tekort worden verminderd van 5,3% bbp in 2021 tot 4,7% bbp in 2022.

In 2023 dienen de tijdelijke en gerichte stimuli van 2022 te worden stopgezet, wat op zich reeds een inspanning betekent van 0,3 procentpunt bbp. Daarbovenop is een inspanning van 0,3 procentpunt bbp vereist om tot de minimale jaarlijkse structurele verbetering van 0,6 procentpunt bbp te komen die vanaf 2023 jaarlijks dient gerealiseerd te worden. Rekening houdend met een verslechtering van het structureel saldo met 0,2 procentpunt bbp bij ongewijzigd beleid, dient bijgevolg een bijkomende structurele inspanning van 0,5 procentpunt bbp geleverd te worden.

Over 2022 en 2023 tezamen genomen, wordt het structureel tekort afgebouwd met 1,3 procentpunt bbp. Slechts 0,8 procentpunt bbp van die verbetering stemt overeen met een bijkomende inspanning omdat het saldo voortvloeit uit de vermindering van het tekort bij ongewijzigd beleid ¹.

Aldus bedraagt de gecumuleerde structurele inspanning 1,9 procentpunt bbp over de horizon 2022-2024 van het eerstvolgende Stabiliteitsprogramma.

Het nominaal vorderingentekort dat in 2021 nog oploopt tot 7,0% bbp, wordt op basis van de aanbevolen structurele inspanningen herleid tot 5,0% bbp in 2022 en 4,2% bbp in 2023. Na drie jaar volgehouden inspanningen ligt het nominaal vorderingentekort in de buurt van de tekortnorm van 3% bbp: vorderingensaldo van -3,4 % bbp in 2024.

De schuldgraad zou in eerste instantie gestabiliseerd worden op 116,3% bbp en na 2024 geleidelijk aan dalen.

Dit normatief traject werd door een meerderheid van de Leden van de Afdeling goedgekeurd.

Normatief traject met een gecumuleerde structurele verbetering van 1,6 procentpunt bbp in 2022-2023

Dit normatieve traject is strenger en legt in vergelijking met het eerste traject in 2022 een hogere inspanning op. De bijkomende structurele inspanning wordt in 2022 opgetrokken van 0,3 procentpunt bbp in het eerste traject naar 0,6 procentpunt bbp in het alternatief, wat overeenstemt met de strikte integrale toepassing van de vereiste structurele verbetering wanneer de output gap zich binnen de limietwaarden van “normal times” bevindt, wat op basis van de Economisch Vooruitzichten van het FPB verwacht wordt in 2022.

Het structureel tekort dient bijgevolg in 2022 verminderd te worden met 1,3 procentpunt bbp (in plaats van 1,0 procentpunt bbp in het eerste traject), waarvan 0,7 procentpunt bbp zich reeds bij ongewijzigd beleid zou voltrekken ingevolge de verwachte stopzetting van de COVID-19-maatregelen.

Rekening houdende met mogelijke tijdelijke en gerichte stimuli, wordt het structureel tekort aldus verminderd van 5,3% bbp in 2021 tot 4,4% bbp in 2022 (in plaats van 4,7% bbp in het eerste traject).

---

¹ Zie methodologische toelichting aangaande de “General Escape Clause” opgenomen in Kader 3 van punt 3.4.2 van de integrale tekst van het advies.

Tabel 2
Alternatief normatief traject: ΔSB 2022-2023 van 1,6 procentpunt bbp (in % bbp) (b)

Alternatief normatief traject: gecumuleerde ΔSB 2022-2023 van 1,6 procentpunt bbp en ΔSB 2024 van 0,6 procentpunt bbp									
Gezamenlijke Overheid									
In % bbp		2020	2021	Horizon Stabiliteitsprogramma 4/2021			2025	2026	Δ resp. Σ
				2022	2023	2024			22-24
Ongewijzigd beleid (02/2021 FPB)									
Vorderingensaldo	(1)	-9,7%	-7,0%	-5,0%	-5,0%	-5,1%	-5,0%	-5,2%	-0,1%
Rentelasten	(2)	2,0%	1,7%	1,4%	1,2%	1,2%	1,2%	1,3%	-0,2%
Primair saldo	(3)	-7,8%	-5,4%	-3,6%	-3,8%	-3,9%	-3,8%	-3,9%	-0,3%
Structureel saldo (SB)	(4)	-6,2%	-5,3%	-4,7%	-4,9%	-5,2%	-5,1%	-5,1%	-0,5%
	<i>Δ structureel saldo</i>		0,8%	0,7%	-0,2%	-0,3%	0,1%	-0,1%	0,2%
Schuldratio	(5)	114,8%	115,9%	115,7%	117,1%	118,8%	120,6%	122,6%	3,1%
	<i>(impliciete rentevoet - nominale bbp-groei)</i>	(6)	7,5%	-3,6%	-3,9%	-2,3%	-2,1%	-1,9%	-1,7%
Genomeerd scenario:									
STRUCTURELE VERBETERING	$(\Delta 7) = (\Delta 7.a) + (\Delta 7.b)$		0,8%	1,0%	0,6%	0,6%	0,6%	0,6%	2,2%
<i>zonder bijkomende tijdelijke en gerichte stimuli</i>	$(\Delta 7.a) = (\Delta 7.a1) + (\Delta 7.a2)$		0,8%	1,3%	0,3%	0,6%	0,6%	0,6%	2,2%
<i>bij ongewijzigd beleid (a)</i>	$(\Delta 7.a1)$		0,8%	0,7%	-0,2%	-0,3%	0,1%	-0,1%	0,2%
<i>bijkomende structurele inspanning</i>	$(\Delta 7.a2)$			0,6%	0,5%	0,9%	0,5%	0,7%	2,0%
<i>tijdelijke en gerichte stimuli</i>	$(\Delta 7.b)$			-0,3%	0,3%				0,0%
Genomeerd structureel saldo (SB)	(7)	-6,2%	-5,3%	-4,4%	-3,8%	-3,2%	-2,6%	-2,0%	1,2%
Cyclische weerslag	(8)	-3,6%	-1,8%	-0,4%	-0,1%	0,0%	0,1%	0,0%	0,4%
Eénmalige verrichtingen (one-shots)	(9)	0,1%	0,1%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
Genomeerd vorderingensaldo	(10) = (7) + (8) + (9)	-9,7%	-7,0%	-4,7%	-3,9%	-3,1%	-2,5%	-2,0%	1,6%
Genomeerde rentelasten	(11)	2,0%	1,7%	1,4%	1,2%	1,2%	1,2%	1,2%	-0,2%
Evolutie rentelasten	(Δ11)		-0,3%	-0,3%	-0,2%	0,0%	0,0%	0,0%	-0,5%
Genomeerd structureel primair saldo	(12) = (7) + (11)	-4,2%	-3,7%	-3,0%	-2,5%	-2,0%	-1,4%	-0,8%	1,0%
<i>Structurele primaire verbetering</i>	(Δ12)		0,6%	0,7%	0,4%	0,6%	0,6%	0,6%	1,7%
Genomeerd primair saldo	(13) = (10) + (11)	-7,8%	-5,4%	-3,3%	-2,6%	-1,9%	-1,3%	-0,8%	1,4%
Gecumuleerde primaire inspanning	(14) = (13) - (3)	0,0%	0,0%	0,3%	1,1%	2,0%	2,5%	3,1%	1,7%
<i>Bijkomende primaire inspanning</i>	(Δ14)		0,0%	0,3%	0,8%	0,9%	0,5%	0,7%	2,0%
Genomeerde schuldgraad	(15)	114,8%	115,9%	115,4%	115,7%	115,4%	114,8%	113,8%	0,0%
Jaarlijks verschil, waarvan:	(16) = (Δ15)	16,8%	1,1%	-0,5%	0,3%	-0,3%	-0,6%	-0,9%	-0,5%
Endogene evolutie	(15.a)	15,5%	1,4%	-0,9%	0,0%	-0,5%	-0,8%	-1,1%	-1,4%
Primair saldo	(15.a1)	7,8%	5,4%	3,3%	2,6%	1,9%	1,3%	0,8%	7,9%
Impact (impliciete rente - groei)	(15.a2)	7,7%	-4,0%	-4,3%	-2,6%	-2,4%	-2,1%	-1,9%	-9,3%
Exogene evolutie	(15.b)	1,2%	-0,3%	0,4%	0,2%	0,2%	0,2%	0,2%	0,8%

(a) 2021-2026: met inbegrip van de vaste jaarlijkse budgettaire inspanning van 0,2% bbp voorzien in het federaal regeerakkoord.

(b) SB: Structural Balance of structureel saldo.

Bron: Berekeningen HRF op basis van het FPB (februari 2021): Economische Vooruitzichten 2021-2026.

Vanaf 2023 is het alternatief traject volledig gelijklopend met het eerste traject. Naast de stopzetting van de tijdelijke en gerichte stimuli (+0,3 procentpunt bbp) en rekening houdende met de bij ongewijzigd beleid verwachte structurele verslechtering (-0,2 procentpunt bbp), dient in 2023 een bijkomende structurele inspanning van 0,5 procentpunt bbp gerealiseerd te worden om het structureel saldo ten opzichte van het voorgaande jaar te verbeteren met 0,6 procentpunt bbp. Voor 2024 bedraagt die bijkomende structurele inspanning 0,9 procentpunt bbp, gelet op de verwachte structurele verslechtering met 0,3 procentpunt bbp bij ongewijzigd beleid.

Over de horizon 2022-2024 loopt de gecumuleerde structurele inspanning op tot 2,2 procentpunt bbp (in plaats van 1,9 procentpunt bbp in het eerste traject).

Het nominaal vorderingentekort sluit aldus na drie jaar nog wat nauwer aan bij de tekortnorm: vorderingensaldo van -3,1 % bbp in 2024 (tegenover -3,4% bbp in het eerste traject).

De schuldgraad daalt in dit alternatief traject één jaar vroeger dan in het eerste traject, dus vanaf 2024; in dat jaar zou de schuldgraad 115,4% bbp bedragen.

De verdeling van de normatieve trajecten tussen de verschillende overheidsgeledingen

Het aanpassingstraject in de richting van de middellange termijn doelstelling wordt opgesplitst over de verschillende overheidsgeledingen volgens een verdeelsleutel die voor alle deelsectoren werd afgeleid op basis van éénzelfde referentie-indicator, met name het voor 2022 bij ongewijzigd beleid verwachte structureel saldo weerhouden in de voorlopige Economische Vooruitzichten van het FPB (februari 2021).

Het aandeel van de vier deelsectoren in het structureel saldo van de Gezamenlijke Overheid voor 2022 wordt in onderstaande tabel weergegeven.

Tabel 3
Aandeel van de vier deelsectoren in het SB 2022 van de Gezamenlijke Overheid (a)

2022	EI	EII	w.o.	GO	
% bbp (tenzij anders vermeld)			G&G	LO	
structureel saldo bij ongewijzigd beleid	-3,5%	-1,1%	-1,2%	0,0%	-4,7%
<i>% aandeel in GO</i>	<i>75,4%</i>	<i>24,6%</i>	<i>24,7%</i>	<i>-0,1%</i>	<i>100,0%</i>

(a) SB: Structural Balance of structureel saldo.

Bron: Berekeningen HRF op basis van het FPB (februari 2021): Economische Vooruitzichten 2021-2026.

De resultaten van de toepassing van deze verdeelsleutel worden in onderstaande tabel samengevat. In de tabellen opgenomen in de tekst van het advies (punt 3.4.3) en in bijlage 4.6 zijn die resultaten per deelsector op gedetailleerdere wijze weergegeven.

Tabel 4
Normatieve trajecten voor de deelsectoren van de Gezamenlijke Overheid
(in % bbp) (a)

% bbp	Normatief traject zoals goedgekeurd door de meerderheid van de Leden van de Afdeling					Alternatief traject				
	2022	2023	2024	2025	2026	2022	2023	2024	2025	2026
Entiteit I										
Genormeerd vorderingensaldo	-3,8%	-3,1%	-2,6%	-2,1%	-1,7%	-3,5%	-2,9%	-2,3%	-1,9%	-1,5%
Genormeerd structureel saldo (SB)	-3,5%	-3,0%	-2,6%	-2,1%	-1,7%	-3,3%	-2,8%	-2,4%	-1,9%	-1,4%
ΔSB	0,8%	0,5%	0,5%	0,5%	0,5%	1,0%	0,5%	0,5%	0,5%	0,5%
Entiteit II										
Genormeerd vorderingensaldo	-1,3%	-1,0%	-0,9%	-0,7%	-0,6%	-1,2%	-1,0%	-0,8%	-0,6%	-0,5%
Genormeerd structureel saldo (SB)	-1,2%	-1,0%	-0,9%	-0,7%	-0,6%	-1,1%	-1,0%	-0,8%	-0,7%	-0,5%
ΔSB	-0,1%	0,1%	0,1%	0,1%	0,1%	0,0%	0,1%	0,1%	0,1%	0,1%
w.o. G&G										
Genormeerd vorderingensaldo	-1,2%	-1,0%	-0,9%	-0,7%	-0,6%	-1,2%	-1,0%	-0,8%	-0,6%	-0,5%
Genormeerd structureel saldo (SB)	-1,2%	-1,0%	-0,9%	-0,7%	-0,6%	-1,1%	-1,0%	-0,8%	-0,7%	-0,5%
ΔSB	-0,1%	0,1%	0,1%	0,1%	0,1%	0,0%	0,1%	0,1%	0,1%	0,1%
w.o. LO										
Genormeerd vorderingensaldo	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
Genormeerd structureel saldo (SB)	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
ΔSB	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%

(a) SB: Structural Balance of structureel saldo.

Bron: Berekeningen HRF op basis van het FPB (februari 2021): Economische Vooruitzichten 2021-2026.

De interne verdeling tussen de deelstaten van de structurele inspanningen die werden aanbevolen voor het geheel van de Gemeenschappen en Gewesten verloopt op basis van hun respectievelijk aandeel in het geraamd structureel saldo van 2022 bij ongewijzigd beleid voor alle Gemeenschappen en Gewesten tezamen. Dit resulteert in de volgende verdeelsleutel.

Tabel 5
Aandeel van de deelstaten in het SB 2022
van het geheel van Gemeenschappen en Gewesten (a)

2022	VG	FG	WG	BHG	DG, GGC, FGC & VGC	TOTAAL G&G
% bbp (tenzij anders vermeld)						
structureel saldo bij ongewijzigd beleid	-0,5%	-0,1%	-0,4%	-0,2%	0,0%	-1,2%
<i>% aandeel in G&G</i>	38,3%	10,5%	31,6%	15,9%	3,7%	100,0%

(a) SB: Structural Balance of structureel saldo.

Bron: Berekeningen HRF op basis van het FPB (februari 2021): Economische Vooruitzichten 2021-2026.

Een samenvatting van de afgeleide normatieve trajecten per deelstaat of groep van deelstaten is opgenomen in onderstaande tabel. Een meer gedetailleerde voorstellingswijze is terug te vinden in de tabellen in de tekst (punt 3.4.3.3).

Tabel 6
Normatieve trajecten voor de deelstaten (in % bbp) (a)

% bbp	Normatief traject zoals goedgekeurd door de meerderheid van de Leden van de Afdeling					Alternatief normatief traject				
	2022	2023	2024	2025	2026	2022	2023	2024	2025	2026
Vlaamse Gemeenschap										
Genormeerd vorderingensaldo	-0,50%	-0,41%	-0,33%	-0,27%	-0,23%	-0,47%	-0,38%	-0,30%	-0,24%	-0,20%
Genormeerd structureel saldo (SB)	-0,45%	-0,40%	-0,34%	-0,28%	-0,23%	-0,42%	-0,37%	-0,31%	-0,25%	-0,20%
<i>ΔSB</i>	-0,19%	0,06%	0,06%	0,06%	0,06%	-0,16%	0,06%	0,06%	0,06%	0,06%
Franse Gemeenschap										
Genormeerd vorderingensaldo	-0,14%	-0,11%	-0,09%	-0,07%	-0,06%	-0,13%	-0,11%	-0,08%	-0,07%	-0,06%
Genormeerd structureel saldo (SB)	-0,12%	-0,11%	-0,09%	-0,08%	-0,06%	-0,12%	-0,10%	-0,09%	-0,07%	-0,05%
<i>ΔSB</i>	-0,09%	0,02%	0,02%	0,02%	0,02%	-0,08%	0,02%	0,02%	0,02%	0,02%
Waalse Gewest										
Genormeerd vorderingensaldo	-0,38%	-0,32%	-0,28%	-0,23%	-0,19%	-0,36%	-0,30%	-0,26%	-0,21%	-0,16%
Genormeerd structureel saldo (SB)	-0,37%	-0,33%	-0,28%	-0,23%	-0,19%	-0,35%	-0,30%	-0,26%	-0,21%	-0,16%
<i>ΔSB</i>	0,16%	0,05%	0,05%	0,05%	0,05%	0,19%	0,05%	0,05%	0,05%	0,05%
Brusselse Hoofdstedelijk Gewest										
Genormeerd vorderingensaldo	-0,19%	-0,16%	-0,14%	-0,12%	-0,09%	-0,18%	-0,15%	-0,13%	-0,10%	-0,08%
Genormeerd structureel saldo (SB)	-0,19%	-0,16%	-0,14%	-0,12%	-0,09%	-0,18%	-0,15%	-0,13%	-0,11%	-0,08%
<i>ΔSB</i>	0,02%	0,02%	0,02%	0,02%	0,02%	0,04%	0,02%	0,02%	0,02%	0,02%
DG, GGC, FGC & VGC										
Genormeerd vorderingensaldo	-0,03%	-0,03%	-0,02%	-0,02%	-0,01%	-0,03%	-0,03%	-0,02%	-0,01%	-0,01%
Genormeerd structureel saldo (SB)	-0,03%	-0,03%	-0,02%	-0,02%	-0,01%	-0,03%	-0,03%	-0,02%	-0,01%	-0,01%
<i>ΔSB</i>	0,00%	0,01%	0,01%	0,01%	0,01%	0,00%	0,01%	0,01%	0,01%	0,01%

(a) SB: Structural Balance of structureel saldo.

Bron: Berekeningen HRF op basis van het FPB (februari 2021): Economische Vooruitzichten 2021-2026.